

§ 114

Diarienumr: SK-2019/00501

Yttrande över remiss Promemoria - Fler obehöriga lärare och förskollärare ska kunna nå en behörighetsgivande examen genom VAL. Dnr U2019/03260/UH

Beslut

För- och grundskolenämnden ställer sig positiv till förslaget.

Ärendebeskrivning

En promemoria har utarbetats inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). I promemorian lämnas förslag som syftar till att det ska bli fler behöriga lärare och förskollärare i skolväsendet.

Vidareutbildning av lärare och förskollärare (VAL) är en särskild satsning på bland annat vidareutbildning för yrkesverksamma lärare och pedagogisk personal inom förskolan som saknar en behörighetsgivande examen. Åtta lärosäten erbjuder VAL, varav ett av dem är Umeå universitet.

År 2007 inledde regeringen en satsning på vidareutbildning av yrkesverksamma lärare som saknar lärarexamen. Verksamma lärare utan lärarexamen kunde studera maximalt 60 högskolepoäng (hp), sedan justerades poängomfattningen till 120 hp. Satsningen kom att kallas VAL och var en efterföljare på tidigare satsningar på särskilda utbildningar för lärare, SÄL I-III. I samband med krav på lärarlegitimation 2011 justerades VAL för att bli mer flexibel för att lärare med ej slutförda studier till lärare och förskollärare skulle kunna slutföra sina studier. Satsningen kallas VAL II.

Det finns två utbildningsvägar inom VAL. För lärare kan programmet omfatta högst 120 hp, vilket kan jämföras med reguljära grundlärarutbildning som omfattar minst 240 hp. För förskollärare eller

lärare som har minst åtta års erfarenhet och ämneskunskaper finns en kortare utbildningsväg som omfattar 30 hp.

VAL regleras i förordningen 2011:689. Vissa villkor i befintlig förordning har hindrat vissa sökande som har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen att studera inom VAL. I remisspromemorian föreslås därför att ett antal justeringar i förordningen. Förordningsförändringen föreslås träda i kraft den 15 april 2020.

Följande förändringar är föreslagna:

1. En anställning som förskollärare ska inte vara ett krav för utbildning inom VAL. Skälet till detta är att personer som saknar behörighet sällan anställs som förskollärare. Istället ska den sökande inom ramen för en anställning ha medverkat i undervisningen i förskolan under minst åtta år.
2. Kravet på att en sökandes yrkeserfarenhet ska härröra från tiden före den 1 juli 2015 för att få gå den VAL-utbildningen tas bort. Skälet till detta är bestämmelsen inte är anpassad till dagens förhållanden och kommer att bli allt mer föråldrad ju längre tiden går. Istället ska sökanden ha åtta års yrkeserfarenhet senast ett år innan VAL-utbildningen påbörjas. Minst tre av de åtta åren ska vara sammanhängande.
3. Kravet på att ha varit anställd som lärare eller förskollärare den 1 december 2013 för att få gå den VAL-utbildningen tas bort. Skälet till detta är att bestämmelsen har stoppat meriterade sökande från att kunna antas till VAL. Istället ska den sökande ha varit anställd som lärare eller inom ramen för en anställning medverkat i undervisningen på en förskola senast ett år innan utbildningen påbörjas.
4. Bedömning av behörighet till VAL ska kunna göras genom ett särskilt prov. Skälet till detta är att det finns ett behov av att tydliggöra bestämmelserna för validering av reell yrkeserfarenhet, därför föreslås detta tillägg i förordningen. Validering ska kunna ske genom exempelvis intervjuer med sakkunniga, teoretiska och praktiska tester eller inlämningsuppgifter.
5. Fler obehöriga inom förskolan ska kunna studera längre inom VAL. Skälet till detta är att utbildningen för förskollärare inom VAL idag endast tillåter 30 hp till skillnad från lärare där utbildningen får omfatta 120 hp. VAL-lärosätena har tolkat bestämmelsen så att de sökande i de flesta fall behöver ha tidigare akademiska studier för

att uppfylla kraven för en förskollärarexamen vilket utestänger vissa meriterade sökande. Istället ska en utbildning inom VAL som leder till en förskollärarexamen omfatta högst 90 hp och får pågå under högst tre år.

6. Förordningen justeras språkligt och redaktionellt för att bli tydligare.
7. Ändringarna i VAL-förordningen ska träda i kraft den 15 april 2020.

Konsekvenser för Umeå kommun

Dessa förändringar kan innebära att fler anställda inom Umeå kommun vidareutbildar sig inom VAL. Om fler antas till VAL i enlighet med föreslagna förändringar kan det leda till ett ökat behov av vikarier jämfört med idag, men i längden leder det till att fler lärare och förskollärare i verksamheten blir behöriga och legitimerade. För- och grundskolenämnden föreslås därför ställa sig positiv till förslaget.

Beslutsunderlag:

Bilaga: Utbildningsdepartementet remiss PM U1019-03260

Beredningsansvarig

Katrin Grafström
Personalstrateg

Sammanträdets behandling av ärendet

För- och grundskolenämndens beslutsordning

Ordföranden prövar tjänsteskrivelsens förslag, bifall mot avslag, och finner att nämnden har bifallit tjänsteskrivelsens förslag.

Beslutet i Wordformat ska skickas till

u.remissvar@regeringskansliet.se

ksdiarium@umea.se

Umeå kommun
För- och grundskolenämnden

Protokollsutdrag
2019-12-19

Justerares sign:

Utdraget bestyrks: